

Lielā burtu spēle

Lielā burtu spēle ir interesants valodas apguves materiāls ar plašām un daudzveidīgām iespējām spēles veidā, to var lietot gan ģimenes lokā, gan izglītības iestādēs. Iespējamais dalībnieku skaits ir 1-5 dalībnieki, ja tiek izmantots tikai spēles aplis – ābols, var darboties arī lielāka grupa. Spēle sastāv no 300 burtiņiem, 5 spēles pamatnēm ar 49 iedaļām, 1 spēles pamatnes ar 100 iedaļām, metamo kauliņu pāru, kā arī spēles ripas – ābola ar maināmām bultiņām.

Veicamie darbi:

1. Sadaļa: darbs ar burtiņiem:

- lielāku vai mazāku burtu kauliņu daudzumu sašķirot vienādajos burtiņos, grupējot tos darba tāfelītēs. To var darīt gan alfabēta, gan brīvi izvēlēta secībā. Pirmo (augšējo) burtiņu rindu var salikt kā paraugu un dot uzdevumu burtiņus sagrupēt pēc paraugiem.
- Atrast burtiņus, kuriem ir „tuvi radinieki” un salikt tos blakus („a” – „ā”, „c” – „č”). Saliktos burtiņus izlasīt, izrunājot skaļi izlasīt (to var darīt pie jebkura uzdevuma).
- Turpinot pirmo uzdevumu, nosaukt vārdu, kas sākas ar attiecīgo burtu (skaņu). To pašu darīt, pirmajam burtiņam pieliekot kādu citu (brīvi izvēlētu), tā, lai veidojas vārda pirmā zilbe vai vienkārši skaņu salikums. Šo uzdevumu var variēt dažādās grūtības pakāpēs, piemēram, pieliekot vēl kādu burtu vai arī liekot burtus pēc izlaistiem kauliņiem un mēģināt izveidot vārdus un tamlīdzīgi. Šajā uzdevumā var izmantot spēles ripu – ābolīti, griežot bultu, atrast uzdevuma burtus.

2. Apgūt lasītprasmes pamatus, lasot vārdus pa zilbēm, zilbi vienu no otras iespējams atdalīt ar otrādi apgrieztu burta kauliņu.

- Likt burtiņus rindā bez atstarpes, veidojot vārda rindu, kurā katra vārda pēdējā zilbe ir vienlaicīgi nākošā vārda pirmā zilbe. Vienkāršākā variantā bērnam ir jāatrod vārdi jau saliktā zilbju rindā, kuri tajā ir noslēpti.

3. Īso un garo patskaņu apguve.

- Salikt vārdus, kuros, mainoties patskaņa garumam, mainās tā nozīme, piemēram: lapa – lāpa, u.t.t. Atbilstošo īso vai garo patskani vārdā neievieto, bet noliek blakus darba pamatnei, kopā ar citiem patskaņiem. Bērna uzdevums ir atbilstošo atrast un ievietot pareizajā vietā.

- Vārdu mīklas.
- Parauga kartiņā saliek vārdu un bērnam tas jāuzmin pēc īsas sarunas ar mutiski aprakstītu uzminamo priekšmetu. Tad bērnam jāsaliek no burtiņiem savā kartiņā šis vārds, (piemēram, vārds žagata), tad kartiņas noliek blakus un salīdzina bērna salikto ar paraugu. Metodi var izmantot pie grūto skaņu, piemēram šņāceņu, balsīgo un nebalsīgo līdzskaņu apgūšanai.

4. Burtu mīklas.

- Saliek savā parauga kartiņā vārdu, bet bērna kartiņā saliktajam šim pašam vārdam dažus burtus neieliek vai ieliek otrādi, ar tumšo pusi uz augšu. Bērna uzdevums ir ielikt trūkstošos burtiņus un tos skaļi izrunāt. Ieliekamos burtiņus var nolikt bērna priekšā, kopā ar citiem (neiederīgiem) burtiņiem, lai bērns pats atrod vajadzīgo.
- Lielais burtu (arī vienādo) skaits dod iespēju palielināt vārdu krājumu, piemēram, nosaukt vārdus, kuri sākas ar vienu un to pašu burtu, to darot pie katra nosauktā vārda ielikt attiecīgo burtu pamatnē. To var darīt arī sacensības veidā, kuri vairāk nosauc vārdus ar kādu noteiktu burtu, var izmantot arī smilšu pulksteni laika limita noteikšanai.

5. Spēles, izmantojot burtu apli (ābolu).

- Sadala burtu kartiņas atbilstoši spēlētāju skaitam (1-5). Pēc kārtas griežot bultu, katrs dalībnieks atrod starp uz galda izliktajiem burtiņiem savu burtu (pēc bultas rādījuma). Izvēlētos burtus ieliek pamatnes pirmajos lauciņos. Kad ir ielikts iepriekš norunātais pirmo burtiņu daudzums, tiek uzņemts spēles laiks (var izmantot smilšu pulkstenīti vai arī spēlēt bez laika limita). Vienkāršākajā variantā spēles uzdevums ir salikt no burtiņiem vārdus, kuri sākas ar pirmo (izvēlēto) burtiņu. Nākošajā grūtības pakāpē spēlē var ieviest papildus nosacījumus – noteiktu burtu vai zilbju skaitu vārdos (šim nolūkam var izmantot metamos kauliņus), uzdevumu no saviem vārdiem izveidot saistītu tekstu (teikumu). Var izvēlēties kādu noteiktu tēmu teikumu veidošanai (piemēram, dzīvnieku pasaule). Uzdevumu var variēt dažādos veidos, piemēram izvēlētos burtiņus ievietot savās kartiņās nevis kā pirmos, bet otros vai trešos.
- Augstākās grūtības pakāpes uzdevumi iespējami, izmantojot bultiņu ar diviem bultas galiem. Griežot to, tiek „atrasti” divi dažādi burti (skaņas). Uzdevumi var būt sekojoši: ātri izrunāt abas skaņas (mainot to secību). Bultu var griezt ātri, līdz ar to šī nodarbība ir ļoti dinamiska.

- Nosaukt divu vārdu savienojumu, kurā katrs vārds sākas ar kādu no šīm divām skaņām. Šo nodarbību var turpināt ar uzdevumu šo vārdu savienojumu ielikt kādā teikumā.
- Izmantot spēles kartiņas, līdzīgi kā iepriekšējā uzdevumu grupā, liekot vārdus no izvēlētajiem burtiem, taču šoreiz vārdā ir jābūt abām skaņām.
- Augstākās grūtības pakāpes uzdevumi ir salikt šos vārdus (skaitā līdz 7), saistītā tekstā (teikumā) kādā noteiktā tēmā.

6. Spēles ripu „ābolu” iespējams izmantot dažādu uzdevumu veikšanai strādājot ar grupu (ābolu turot paceltu acu augstumā, ieslīpi pret bērniem).

- Lielā spēles pamatne ar 100 iedaļām ir piemērota dažādu pašu veidotu krustvārdu mīklu veidošanai, kā arī darbam ar lielāku burtu apjomu, veidojot garākus vārdus vai teikumus.